

Janusz Gilas

"Liber Amicorum Judge Mohammed Bedjaoui", red. E. Yakpo, T.Boumedra, The Hague 1999 : [recenzja]

Kwartalnik Prawa Publicznego 1/1, 284-286

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tyczące Instytutu Prawa Międzynarodowego, założonego w 1873 r. w Gandawie.

Encyklopedia zamieszcza hasła, które skonkretyzowały się już po ukazaniu się tomu je objaśniającego. Tak było z hasłami „interwencja humanitarna” i „międzynarodowy sąd karny”. Hasła te wymagają uzupełnienia wobec rozwoju tych instytucji.

Jeśli chodzi o zakres encyklopedii to zwraca uwagę włączenie do niej haseł z międzynarodowego prawa gospodarczego jak na przykład „nowy międzynarodowy ład gospodarczy”, czy wielu haseł na temat inwestycji zagranicznych, sposobów rozstrzygania sporów inwestycyjnych i kodeksów inwestycyjnych, Międzynarodowej Agencji Gwarancji Inwestycyjnych.

W encyklopedii zawarto także hasła z zakresu stosunków polsko-niemieckich. Przykładem może być hasło „linia Odra–Nysa” napisane przez Otto Kimminicha. W encyklopedii znajduje się także hasło „Umowy poczdamskie w sprawie Niemiec (1945)” napisane przez Jochena Abr. Froweina, który odmawia charakteru prawnego umowie poczdamskiej chociaż stwierdza, że przejściowe terytorialne zarządzenia uzgodnione w Poczdamie stały się podstawą odłączenia od Niemiec znacznych części jej poprzedniego terytorium, specjalnie zwłaszcza starych niemieckich prowincji Prus Wschodnich i Śląska.

Recenzowana encyklopedia, chociaż dominują jako autorzy artykułów uczeni niemieccy, jest przedsięwzięciem autorskim międzynarodowym, gdyż szereg haseł opracowali autorzy wywodzący się z wielu krajów. Dla przykładu hasło „międzynarodowa legislacja” opracował Krzysztof Skubiszewski.

Tylko nieustanne korzystanie z tej encyklopedii świadczyć będzie o jej znaczeniu. Jednakże powiedzieć można, że ośmioletni cykl wydawniczy spowodował zdezaktualizowanie niektórych haseł. Być może zatem za pewien czas potrzebna będzie aktualizacja tej encyklopedii.

Janusz Gilas

E. YAKPO, T. BOUMEDRA (RED.), *LIBER AMICORUM JUDGE MOHAMMED BEDJAOU*, KLUWER LAW INTERNATIONAL, THE HAGUE 1999, SS. 790

Recenzowane dzieło stanowi księgę pamiątkową dedykowaną sędziemu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości Mohammedowi Bedjaoui w siedemdziesiątą rocznicę urodzin. Księgę przygotowało Afry-

kańskie Stowarzyszenie Prawa Międzynarodowego i Porównawczego. Składają się na nią: część biograficzna, część poświęcona problemom ogólnym prawa międzynarodowego, część dotycząca sprawiedliwości międzynarodowej i część piąta o prawach człowieka i ludów. Wspomniane części dzieła nawiązują do doświadczeń życiowych Mohammeda Bedjaoui, który był m.in. dziekanem wydziału prawa i ekonomiki uniwersytetu w Algierze, ministrem sprawiedliwości w rządzie Algierii, członkiem Komisji Prawa Międzynarodowego ONZ, w którym to charakterze opracował trzynaście raportów poświęconych sukcesji państw w zakresie innych spraw niż wynikające z traktatów międzynarodowych, ambasadorem Algierii w Paryżu oraz Narodach Zjednoczonych w Nowym Jorku oraz wreszcie przewodniczącym MTS w latach 1994–1997. W przygotowaniu książki uczestniczyło 43 znawców różnych odgałęzień prawa międzynarodowego, którzy swe artykuły opublikowali po francusku lub angielsku. Wśród autorów jest wielu sędziów MTS. W księdze piszą między innymi tak wybitni profesorowie jak Christian Dominicé, Badr Kasme, François Rigaux, Eric Suy, Rosalyn Higgins, Shabtai Rosenne, Ignaz Seidl-Hohenveldern, Karl Zemanek, Nicolas Valticos. Wśród autorów znaleźli się także Polacy. Profesor Skubiszewski zamieścił artykuł na temat poszanowania traktatów w prawie środowiskowym nawiązujący do rozstrzygnięcia MTS w sprawie Gabčíkovo-Nagymaros (Węgry/Słowacja), a Barbara Kwiatkowska, która obecnie jest profesorem prawa morza uniwersytetu w Utrechcie poświęciła swój wkład obszernemu studium na temat spraw dotyczących prawa morza rozstrzygniętych podczas prezydentury Mohammeda Bedjaoui w MTS (1994–1997).

W księdze przygotowanej przez stowarzyszenie afrykańskie uczestniczy wielu autorów afrykańskich, jak Sayeman Bula-Bula, profesor uniwersytetu w Kinszasie, E. K. M. Yakpo, sekretarz generalny Afrykańskiego Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego i Porównawczego, Maurice Kamto, profesor uniwersytetu w Yaoundé II, Raymond Ranjeva, wiceprzewodniczący honorowy Akademii Malgaskiej, sędzia Kéba Mbaye, Georges Abi-Saab, honorowy profesor uniwersytetu w Kairze. W nurcie spraw afrykańskich znalazło się także studium Rosalyn Higgins poświęcone stosunkowi Afryki do MTS. Stosunkowo mało miejsca znalazły sprawy arabskie, gdyż autorzy arabscy poza częścią biograficzną Bedjaoui reprezentowani są tylko trzema nazwiskami. Ich artykuły nie traktują jednak o sprawach arabskich. Można więc wnieść, że Bedjaoui jako Algierczyk czuł się związany przede wszystkim z Afryką, a z racji swej działalności jest obywatelem świata, który dostrzegał sprawy globalne.

Ciekawe są artykuły dotyczące zasady *uti possidetis*, z których studium Julio A. Barberisa poświęcono tej zasadzie w praktyce brazy-

lijskiej, a opracowanie E. K. M. Yakpo – zastosowaniu zasady w praktyce afrykańskiej, z sugestią, że mapa polityczna Afryki mogłaby ulec zmianie, aby utworzyć bardziej rozległe terytoria państwowe. Zastosowaniu mogą podlegać także normy reżimów granicznych korygujących konsekwencje zasady *uti possidetis*.

Zwraca uwagę artykuł Erica Suy na temat wstępów. Autor zamiast poświęcić uwagę wstępom do traktatów międzynarodowych bądź wstępom do rezolucji organów organizacji międzynarodowych łącznie omawia oba zagadnienia. Uwagi dotyczące pierwszej kwestii nie należą do rzadkości i w Polsce mamy specjalną pracę monograficzną dotyczącą wstępów do traktatów międzynarodowych. Brakuje w skali światowej natomiast uwag na temat wstępów do rezolucji. Autor eksponuje rezolucje Rady Bezpieczeństwa, tymczasem ciekawsze wydają się rezolucje Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Warto byłoby poświęcić wstępom do rezolucji organów organizacji międzynarodowych osobną rozprawę.

W części poświęconej sprawiedliwości międzynarodowej zwraca uwagę studium V.S. Vereshchetina poświęcone lukom w prawie międzynarodowym. Autor dochodzi do wniosku, że luki społeczne w prawie międzynarodowym mogłyby być wypełniane przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w ramach opinii doradczych. Podobne zadania dla MTS przewiduje Karl Zemanek, zastanawiając się nad rezolucjami Rady Bezpieczeństwa podjętymi z przekroczeniem kompetencji.

W ramach części poświęconej prawom człowieka i prawom ludów zwraca uwagę artykuł Thomasa Francka poświęcony nazwisku. Jest to doskonale studium porównawcze w ramach ustawodawstwa czołowych państw poświęconych zmianie nazwiska oraz orzecznictwu trybunału praw człowieka. Ciekawy jest również artykuł byłego ministra kultury Francji, a obecnie profesora prawa międzynarodowego, Jacka Langa, poświęcony uznaniu przez Francję ludobójstwa Ormian przez Turcję w okresie I wojny światowej.

W konkluzji rekomendować można czytelnikowi polskiemu książkę pamiątkową Mohammeda Bedjaoui ze względu na to, że stanowi ona przegląd możliwości badawczych czołowych internacjonalistów świata ześrodkowany głównie na problematyce sprawiedliwości międzynarodowej.

Janusz Gilas